

Itālija

Stratēģija 2019. gadam

Būtiskākais notikums 2018. gadā, kas ietekmē ekonomiskos procesus Itālijā, bija 4. martā notikušās parlamenta un virknes pašvaldību vēlēšanas, kurās guva sakāvi līdz šim pie varas esošais centriski kreisais partiju bloks ar *Partito Democratico* priekšgalā, saņemot mazāk par 22% vēlētāju balsu. Uzvaru savukārt guva kustība *Movimento 5 Stelle (M5S)* ar vairāk, kā 32% un centriski labējo partiju bloks, kurā ietekmīgākie “spēlētāji” ir partija *Lega* (vairāk, kā 17%) un *Forza Italia* (vairāk, kā 14%). Kopumā centriski labējo partiju bloks ieguva vairāk, kā 37% balsu, taču valdības veidošanās procesā šis bloks faktiski izira, ņemot vērā *M5S* nevēlēšanos veidot kopīgu valdību ar odiozā politiķa *Silvio Berlusconi* vadīto *Forza Italia*, kas paši izstājās no valdības veidošanas sarunām. Pēc diviem neveiksmīgiem valdības izveidošanas mēģinājumiem 2018. gada 1. jūnijā tika apstiprināta *M5S* un *Lega* koalīcijas valdība ar kompromisa personu Prof. *Giuseppe Conte* priekšgalā. Minētās partijas vēlētāju atbalstu guva ar populistiskiem solījumiem, kas vērsti uz iedzīvotāju labklājības celšanu un ekonomiskās attīstības veicināšanu, apkarojot nelegālo imigrantu plūsmu, samazinot nodokļus un garantējot pilsoņiem ienākumus. *M5S* un *Lega* valdību vieno līgums ar reformu plānu, kur ekonomikas jomā būtiskākais ir vienotas ieņēmumu nodokļu likmes, jeb “*flat tax*” ieviešana visiem uzņēmumiem 15% apjomā (tagadējo 24% vietā) un no 2020. gada privātpersonām 15% (par gada ieņēmumiem līdz 80 tūkst. EUR) un 20% apjomā lielākiem ieņēmumiem. Plānoti arī “fiskālā mierizlīguma” pasākumi ar atvieglojumiem nodokļu parādiem līdz 2015. gadam, kā arī garantētie ienākumi visiem pilsoņiem, jeb t.s. “*reddito di cittadinanza*” pabalstu un pensiju veidā. Līdz šim nozīmīgākais un arī strīdīgākais jaunās valdības likumdošanas akts ekonomisko reformu īstenošanā ir *M5S* līdera, vicepremjera un Ekonomikas attīstības, darba un sociālās politikas ministra *Luigi Di Maio* virzītais t.s. “Cieņas dekrēts” (*Decreto Dignita*), kas ierobežo darba devējus slēgt darba līgumus uz noteiktu laiku ilgāk, kā uz 2 gadiem, palielina atlaišanas pabalstus, nosaka sankcijas uzņēmumiem, kas guvuši valsts atbalstu un pārceļ savu darbību ārpus ES, kā arī ierobežo azartspēļu un loteriju reklāmu. Uzņēmēju apvienības (*Confindustria*, *Confimi* u.c.) kritizē minēto dekrētu, kā darba devējus nemotivējošu, kā rezultātā cietīs darba ņēmēji un nodarbinātība samazināsies.

Līdz ar jaunās valdības izstrādāto 3 gadu budžeta dokumentu (*Documento di economia e finanza*) ir iezīmētas arī iepriekšminēto reformu “izmaksas” 21,5 miljardi EUR, kas rada budžeta deficītu 2,4% apjomā no IKP 2019. gadā, 2,2% 2020. gadā un 2% 2021. gadā, izsaucot gan “vētru” finanšu tirgos un negatīvu ES institūciju reakciju ar bažām par eiro stabilitātes graušānu, gan Itālijas politiķu polemiku Luksemburgas un Briseles virzienā, gan iekšējas diskusijas starp valdības koalīciju un opozīciju līdz pat vēlēšanās zaudējušās Demokrātiskās partijas (*Partito Democratico*) organizētu manifestāciju. Valdošā koalīcija gan negrasās mainīt savu programmu, uzsverot, ka Itālija un itālieši ir pirmajā vietā, un ka netiek plānots ne izstāties no ES, ne atteikties no eiro, bet gan uzlabot ES no iekšienes, lai tā kalpotu tās sastāvā ietilpstošo valstu, tai skaitā Itālijas, interesēm. Budžeta dokuments tika pieņemts Itālijas parlamentā oktobrī, taču Eiropas Komisija to lūdza pārskatīt, norādot uz Itālijas pārāk augsto budžeta deficītu, kas rada apdraudējumu eirozonas valstu ekonomikai. Kaut arī koalīcijas valdības partiju *M5S* un *Lega* līderi noraidīja jebkādu iespēju mainīt izvēlēto politiku, samazinot budžetā paredzētos tēriņus, taču ņemot vērā iespējamās EK sankcijas (3,6 – 9 miljardi EUR sodanauda, kā arī

iespējamā Eiropas Investīciju Bankas finansējuma pārtraukšana) budžets tomēr tika pārskatīts, deficītu samazinot uz 2,04%.

Statistikas dati 2018. gadā uzrāda samērā lēnu izaugsmi, salīdzinot ar 2017. gadu - IKP 1. ceturksnī pieauga par 0,3%, bet 2. ceturksnī par 0,2%, bet 3. ceturksnī palika nemainīgs, salīdzinājumā ar iepriekšējiem ceturkšņiem. Ņemot vērā šos datus, kredītreitingu aģentūra Moody's samazināja Itālijas IKP pieauguma prognozes no 1,5% uz 1,2% 2018. gadā un no 1,2% uz 1,1% 2019. gadam. Itālijas izaugsmes prognozes septembrī pārskatīja arī OECD, samazinot IKP pieauguma prognozes no 1,4% un 1,2% 2018. gadā un apstiprinot iepriekšējās prognozes 1,1% IKP pieaugumam 2019. gadā. Novembrī Itālijas statistikas institūts *Istat* pārskatīja IKP pieauguma prognozes, pazeminot uz 1,1% 2018. gadā (iepriekšējā prognoze maijā bija 1,4% pieaugums) un 1,3% 2019. gadā. 2017. gadā IKP pieaugums Itālijā bija 1,6%, sasniedzot augstāko rādītāju pēdējo 7 gadu laikā.

Pēc Itālijas Ekonomikas attīstības ministrijas publicētajiem *Istat* datiem, 2017. gadā Itālijas ārējās tirdzniecības dinamika demonstrēja straujāko izaugsmi pēdējo 6 gadu laikā – importa apjoms pieauga par 9,2% (sasniedzot 401,487 miljardus EUR), bet eksporta apjoms par 7,6% (sasniedzot 449,129 miljardus EUR), salīdzinājumā ar 2016. gadu. 2018. gada 9 mēnešos importa apjoms Itālijā ir audzis par 5,9%, bet eksporta apjoms palielinājies par 3,8%, salīdzinājumā ar 2017. gada attiecīgo periodu. Itālija pēdējos gados ir pasaules 9. lielākā eksportētājvalsts (2,9% no pasaules eksporta apjoma) un 11. lielākā importētājvalsts (2,6% no pasaules importa apjoma). Saskaņā ar Itālijas Ekonomikas attīstības ministrijas publicētajiem *Eurostat* datiem 2018. gada 10 mēnešos Itālija ir 4. lielākā Eiropas Savienības eksportētājvalsts (pēc Vācijas, Nīderlandes un Francijas), veidojot 8,4% no Eiropas Savienības valstu eksporta kopapjoma, kā arī 5. lielākā importētājvalsts (pēc Vācijas, Francijas, Lielbritānijas un Nīderlandes), sastādot 7,8% no ES valstu importa kopapjoma.

Lielākie Itālijas tirdzniecības partneri ir ES valstis (66,4% eksports un 70% imports 2017. gadā), eksporta apjoma pieaugums vērojams ar Amerikas un Āzijas valstīm, savukārt imports pieaudzis no Āzijas valstīm, samazinoties no ES un Amerikas valstīm.

Itālijas lielākie eksporta tirgi ir Vācija (12,5% no visa eksporta apjoma), Francija (10,3%), ASV (9%), Spānija (5,2%) un Lielbritānija (5,2%). 2018. gada 9 mēnešos eksporta īpatsvars uz šīm valstīm ir bijis gandrīz nemainīgs, par 0,1% palielinoties uz Vāciju, 0,2% uz Franciju un par 0,2% samazinoties uz Lielbritāniju. Lielākās importētājvalstis Itālijā ir Vācija (16,4%), Francija (8,7%), Ķīna (7,1%), Nīderlande (5,7%) un Spānija (5,3%). Lielākās izmaiņas importa struktūrā 2018. gada 9 mēnešos bija īpatsvara samazināšanās ar Spāniju (-0,5%), Šveici (-0,3%), Lielbritāniju, Poliju, Japānu (-0,2%), Ķīnu, Nīderlandi, Ungāriju un Slovākiju (-0,1%), bet pieaugums ar Vāciju un Saūda Arābiju, Lībiju (+0,3%), Krieviju, Dienvidkoreju (+0,2%), Franciju, Beļģiju, Rumāniju, Indiju, Azerbaidžānu, Zviedriju, Irānu un Irāku (+0,1%).

Saskaņā ar Latvijas Centrālās statistikas pārvaldes datiem 2017. gadā Latvijas preču eksports uz Itāliju ir pieaudzis par 22%, bet imports par 17%, kas iezīmē ļoti pozitīvu tendenci atšķirībā no iepriekšējiem gadiem (2015. gadā samazinājās par 4%, 2016. gadā pieauga par 3%). Latvijas pakalpojumu eksports uz Itāliju savukārt 2017. gadā ir samazinājies par 20% pēc straujā pieauguma 2016. gadā par 60%. Pozitīvā tendence turpinās arī 2018.gadā, 9 mēnešos preču eksporta apjomam pieaugot par 18% un pakalpojumu eksportam par 71%.

Iepriekšminētie dati liecina par pieaugošām Latvijas uzņēmēju iespējām Itālijas 60 miljonu patērētāju tirgū. Pārstāvniecība saskata iespējas galvenokārt

sekojošos sektoros: ķīmiskā rūpniecība, IKT, dizains, mode, interjera priekšmeti, tūrisms, pārtika, mašīnbūve, metālapstrāde, kokapstrāde un investīcijas.

Ļoti nozīmīgs aspekts ekonomiskās sadarbības attīstībai, ir Latvijas atpazīstamības veicināšana Itālijā.

Darbības virzieni

Ķīmiskā rūpniecība

Pēc Itālijas Ekonomikas attīstības ministrijas publicētajiem *Istat* datiem, 2017. gadā Itālijā importa apjoms medikamentiem un farmācijas preparātiem veidoja 5% no kopējā importa apjoma, jeb vairāk, kā 20 miljardus EUR, bet plastmasas izstrādājumi 1,7%, jeb vairāk, kā 6 miljardus EUR. 2018. gada 9 mēnešos, salīdzinājumā ar 2017. gada attiecīgo periodu, medikamentu un farmācijas preparātu importa apjoms pieaudzis par 6%, sasniedzot 5,2% no kopējā importa apjoma, plastmasas izstrādājumu importa apjoms audzis par 0,9%, saglabā pagājušā gada īpatsvaru kopējā eksporta apjomā. Latvijas ķīmiskās rūpniecības produktu eksporta apjoms uz Itāliju pēdējos gadus ir stabili audzis, 2016. gadā par vairāk, kā 23%, bet 2017. gadā par 57%. 2018. gada 9 mēnešos pieaugums bijis 4% salīdzinājumā ar 2017. gada attiecīgo periodu.

Produktu grupas ar lielāko eksporta potenciālu ir ģenēriskie farmaceitiskie produkti un farmācijas preparāti, uztura bagātinātāji, kā arī kosmētikas preces.

IKT

IKT un ar to saistītās nozares ir Itālijas Nacionālā attīstības plāna 2017 – 2020 “*Industria 4.0*” prioritārās nozares (I.4.0 nozares - jauni risinājumi ražošanā (rūpnieciskie roboti, integrētas sensoru sistēmas utml.), uz 3D drukas bāzētu rezerves daļu un prototipu ražošanu, paplašinātās (3D) realitātes izmantošana dažādās nozarēs, simulācija, datu integrācija, industriālais internets, mākoņošanas tehnoloģijas, kibernetika, Big Data un analītika), kur plānotas investīcijas vairāk kā 23 miljardu EUR apjomā R&D, *start-up*, izglītības, klasteru, kompetenču centru veicināšanai un interneta infrastruktūras attīstībai. No iepriekšminētā plānotā publiskā finansējuma 13 miljardi EUR paredzēti investīciju piesaistei I.4.0 nozarēs un *start-up* atbalstam, 6,7 miljardi EUR paredzēti t.s. *Ultra Broadband Plan* (100% MVU piekļuve 30 Mbps un 50% 100 Mbps internetam). Saskaņā ar Itālijas Ekonomikas attīstības ministrijas sagatavoto pārskatu par *Industria 4.0*” ieviešanu, ap 20% no Itālijas MVU un ap 50% no lielajiem uzņēmumiem ir ieviesuši kādu no 4.0 tehnoloģijām (uzņēmumu skaits Itālijā pārsniedz 4,3 miljonus).

Minētais paver iespējas Latvijas tehnoloģiju uzņēmumiem Itālijas tirgū, kur līdz šim sekmīgi eksportētas optiskās ierīces un aparāti, eksporta apjomam strauji augot (2016. gadā par 14%, bet 2017. gadā par 51%, savukārt 2018. gada 9 mēnešos pieaugums ir sasniedzis 70% salīdzinājumā ar 2017. gada attiecīgo periodu). Telekomunikāciju iekārtas 2017. gadā sastādīja 2% no Itālijas importa apjoma (t.i. vairāk kā 7 miljardi EUR). 2018. gada 9 mēnešos importa apjoms saglabā pagājušā gada attiecīgā perioda īpatsvaru.

Dizains, mode, interjera priekšmeti

Dizains ir viens no Itālijas stratēģiskajiem sektoriem, tā ieņēmumi lēsti 40 miljardu EUR apjomā un saskaņā ar EY aplēsēm 2016. gadā tas audzis par 3,5%. Ir audzis eksporta apjoms gan uz Eiropas valstīm (par 9% uz Franciju, 7,1% uz Spāniju, 3,8% uz Lielbritāniju, 1,5% uz Vāciju) un ievērojami uz Āzijas un Arābu valstīm (par

23% uz Ķīnu un par 23,4% uz AAE). Dizaina un modes pasākumi Itālijā, Milānā ir pasaules līmeņa notikumi. Dalība tajos dod iespējas gan atrast partnerus Itālijā, gan iepircējus no visas pasaules. Produktu grupas ar lielāko eksporta potenciālu ir modes preces (apģērbi, aksesuāri), kā arī interjera dizaina priekšmeti un inovatīvi risinājumi.

Pēc Itālijas Ekonomikas attīstības ministrijas publicētajiem *Istat* datiem, 2017. gadā Itālijā apģērbu importa apjoms veidoja 2,9% no kopējā importa apjoma, jeb 11,6 miljardus EUR. 2018. gada 9 mēnešos apģērbu importa apjoms pieaudzis par 3,2% salīdzinājumā ar aizvadītā gada attiecīgo periodu, sasniedzot 3% no kopējā importa apjoma. Tekstilizstrādājumu eksports no Latvijas uz Itāliju uzrāda strauju pieaugumu 2017.gadā (par 47%), salīdzinot ar tā kritumu iepriekšējos gados (par 28% 2016. un par 17% 2015. gadā). 2018. gada 9 mēnešos eksporta pieaugums turpinās (par 14% salīdzinājumā ar aizvadītā gada attiecīgo periodu).

Tūrisms

Kaut arī Itālija nav starp prioritārajiem mērķa tirgiem Latvijas tūrisma nozares stratēģijā, Latvijas mārketingš, tai skaitā caur tūrisma popularizēšanu, ir ļoti būtisks Latvijas – Itālijas ekonomisko attiecību veicināšanai. Latvijas atpazīstamība Itālijā ir minimāla, kas apgrūtina arī darījumu sarunas citās nozarēs, jo visbiežāk tiekam asociēti ar bijušo PSRS un tiek sagaidīti lēti produkti.

Saskaņā ar *Eurostat* datiem Itālija ierindojas 7.vietā starp ES valstīm pēc nakšu skaita, ko tās iedzīvotāji pavadījuši ārvalstīs. Pēc *Istat* datiem 2017. gadā Itālijas iedzīvotāji veikuši vairāk kā 66 miljonus ceļojumu, 19% no tiem bijuši uz ārvalstīm, pārsvarā uz ES valstīm (13,4%). Spānija ir galvenais ceļojumu mērķis vairākdienu ceļojumiem (13,6%), bet Francija īsākiem ceļojumiem (15,8%) un darījumu braucieniem (17,7%). ASV savukārt ir populārākais ceļojumu mērķis ārpus ES darījumu braucieniem (7,1%) un ilgiem atvaļinājumiem (4,1%). Pēc tūrisma nozares konfederācijas *Confturismo* publicētajiem datiem, 2018. gadā par 6% pieaudzis itāliešu skaits, kas devies atvaļinājumā (tas nozīmē – ceļojumi Itālijā vai uz ārvalstīm), sasniedzot 73%. Tiek prognozēts, ka 2019. gadā šis skaitlis pieaugs līdz 86%. Kaut arī Latvija nav starp iecienītajiem itāliešu tūristu galamērķiem, taču pieaugot terorisma draudiem Eiropā, masu nekārtībām, kā arī klimata izmaiņām, Latvija varētu būt laba alternatīva.

Pārtika

Pēdējos gados sakarā ar ieilgušo krīzi un ekonomiskās situācijas pasliktināšanos ir mainījusies Itālijas patērētāju uzvedība, atsakoties no zināmu zīmolu produkcijas par labu zemākai cenai. Produkcija ar tirdzniecības tīklu zīmoliem (*private label*) 2016. gadā sastādīja 18,6%, pārdošanas apjomam pieaugot par 1,8%, salīdzinot ar aizvadīto gadu. Minētā tendence radījusi iespējas Latvijas pārtikas ražotājiem (piena produkti, zivju izstrādājumi, saldumi, bioloģiskā pārtika u.c.) realizēt savu produkciju Itālijā. Pārtikas produktu eksports uz Itāliju 2016. gadā pieauga par 0,6%, savukārt 2017. gadā par 180%, bet 2018. gada 9 mēnešos pieaugums bijis 32% salīdzinājumā ar aizvadītā gada attiecīgo periodu. Vēl straujāks pieaugums bijis augu valsts produktu eksportam – par 5% 2016. gadā, par 267% 2017. gadā un par 13% 2018. gada 9 mēnešos.

Mašīnbūve, metālapstrāde

Pēc Itālijas Ekonomikas attīstības ministrijas publicētajiem *Istat* datiem, 2017. gadā metālapstrādes un mašīnbūves produkcija bija lielākais importa segments, sastādot 24,9% no kopējā Itālijas importa apjoma, jeb vairāk, kā 97 miljardus EUR).

2018. gada 9 mēnešos minētās produkcijas importa apjoms pieaudzis par 4,3%, salīdzinot ar 2017. gada attiecīgo periodu, īpatsvaram kopējā importa apjomā saglabājoties iepriekšējā līmenī.

Latvijas mašīnbūves un metālapstrādes sektora produkcija sastāda lielāko daļu (27%) no Latvijas eksporta apjoma uz Itāliju un 2017. gadā šī sektora produkcijas eksports pieauga par 23%, bet 2018. gada 9 mēnešos par 23%, salīdzinot ar iepriekšējā gada attiecīgo periodu.

Produktu grupas ar lielāko eksporta potenciālu ir specializētas automātiskās iekārtas nelielām ražotnēm, kā arī otrā līmeņa apakšpiegādes (*contract manufacturing*) mašīnbūves uzņēmumiem.

Kokapstrāde

Koksne un tās izstrādājumi ir otra lielākā Latvijas eksporta preču grupa uz Itāliju (21%). Pēc pēdējo trīs gadu eksporta apjoma krituma, 2016. gadā vērojams pieaugums par 27,7% un par 16% 2017. gadā un par 17% 2018. gada 9 mēnešos, salīdzinājumā ar 2017. gada attiecīgo periodu.

Sakarā ar energoefektivitātes prasībām, pieaug koka māju būvniecības apjomi Itālijā (ap 10% gadā), taču skaitliskā izteiksmē 2015. gadā tās bija ap 7500 būvēm. Itālija importē ap 80% no kokskaidu granulu patēriņa, kas 2015. gadā sastādīja ap 3 milj.t.

Galvenie produkti, kur iespējas Latvijas uzņēmējiem, dažādi kokmateriāli (tai skaitā saplāksnis), kokskaidu granulas, koka mājas.

Latvijas Ārējās ekonomiskās pārstāvniecības Itālijā vadītāja A. Minkeviča